

держави. Саме вона стала поштовхом до дослідження минувшини. Під час розкопок наприкінці 80-х років одного з місць масових страт 1939 р. у «Дем'яновому лазі» – урочищі під Станіславом у моторошному «звалищі» людських кісток і напівзотлілого одягу знайшли крихітний скелетик: немовля було дротом прив'язане до матері, навіть збереглися рештки пелюшки [3, с.424].

Таким чином, приєднання Західноукраїнських земель мало ряд позитивних сторін, серед яких відбулось возз'єднання двох частин України – Західної та Східної (Наддніпрянської), але була негативна сторона, а саме воно відбулось в умовах репресій щодо польського та українського населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоцерківський В. Я. Історія України: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. — 495 с.
2. Пасічник М.С. Історія України: Навч. посібник. – 2 – е вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 735 с.
3. М.В.Лазарович. Історія України. Навчальний посібник. – 2-ге видання, доповнене, перероблене. – Тернопіль, 1999. – 147 С.
4. Бойко О.Д. Історія України: посібник. – К.: Видавничий центр «академія», 2001. – 656 с.
5. Депортації Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр.. Документи, матеріал, спогади у 3-ох томах. Т.1. (1939 – 1945 рр.) Львів. – 1996 . – 750 с.

Ткаченко І.

Науковий керівник – доц. Лахманюк Т. В.

УКРАЇНА ТА ТУНІС: ШЛЯХИ СПІВРОБІТНИЦТВА

Міжнародне співробітництво ще з давніх-давен складало невід'ємну сторінку розвитку тієї чи іншої країни. Декілька століть Україна не мала власної державності, перебувала у сфері впливу поневолювачів, а отже говорити про самостійну діяльність і представництво на світовому рівні було марно. Лише після здобуття незалежності в 1991 р., перед Україною постали нові перспективи та можливості співпрацювати не лише з державами колишнього СРСР, але й з країнами Заходу, Сходу, а також – Азії та Африки. Не винятком став і Туніс, який одним із перших визнав незалежність України та люб'язно протягнув руку допомоги слабкій у всіх відношеннях державі. Цей факт виявився вельми сприятливим для України, адже Туніс вважають однією із найрозвиненіших країн Північної Африки, з хорошою інфраструктурою та чималими запасами нафти. Незважаючи на те, що Туніс більш як у три рази менший від України за площею, він здобув незалежність ще в 1956 р., пройшов значно довший шлях до міжнародного визнання, здобув чимало досвіду, яким зараз ділиться із Україною. В свою чергу, Україна повертає Туніс своїми науковцями, а також перспективами торговельно-економічного співробітництва.

Оскільки, встановлення політичних, торговельно-економічних, науково-технічних, культурних, а також соціальних зв'язків між Україною та Тунісом відбулося лише на зламі ХХ–ХХІ ст., повноцінного дослідження цієї теми як в українських, так і у туніських наукових колах немає. Можна виділити В. В. Макуха, який займався дослідженням взаємовідносин між Україною та країнами Магрибу, в тому числі й України та Тунісу [1]. Крім того, джерелознавчу бузу дослідження становлять Протоколи й Угоди, які були підписані урядами України та Тунісу [6–9, 10–11]. Чималу роль у пошуку інформації відіграли й журналісти, які систематично, ще з 2000-х рр. інформують громадськість про події, які сприяють поглибленню взаємовідносин між Україною та Тунісом [2, 12]. Сучасне інформаційне суспільство важко уявити без інтернету, а тому Посольством України в Туніській Республіці створило сайт, на якому кожен із жителів як України, так і Тунісу може дізнатися про ті чи інші події, які відбулися, чи угоди, які було підписано представниками України й Тунісу [3–5, 8].

Мета дослідження: простежити динаміку розвитку взаємовідносин між Україною і Туніською Республікою, виявити її позитивні та негативні віхи, з'ясувати вплив співробітництва на розвиток даних країн.

Політична співпраця – один із основних напрямків міжнародного співробітництва. Налагодження політичних взаємозв'язків і підписання низки договорів та угод – шлях до міцної дружби та взаємодопомоги. Тунісько-українські відносини почали розвиватися після здобуття Україною незалежності. 25 грудня 1991 р. Туніс офіційно привітав Україну із здобуттям незалежності, а президент Тунісу Зін Ель Абдін Бен Алі офіційно надіслав привітання президентові України. Дипломатичні відносини між Україною і Туніською Республікою встановлені 24 червня 1992 р. шляхом підписання відповідного Протоколу під час перебування у Києві Місії дружби та доброї волі Тунісу на чолі з Міністром охорони здоров'я Далі Джазі [5, 6].

11 жовтня 1993 р., коли почало функціонувати Посольство Туніської Республіки в Україні. А от українське Посольство відчинило свої двері у Тунісі лише 20 вересня 1996 р. За майже двадцять років співпраці між Україною та Тунісом послами було п'ять представників України. У зв'язку з фінансовими труднощами вже 24 червня 1997 р. було оголошено про рішення Уряду Туніської Республіки закрити своє посольство в Києві.

У часи встановлення україно-туніських відносин з офіційним візитом до Тунісу в грудні 1993 р. вирушив президент України Леонід Кравчук. Під час візиту було підписано Декларацію про принципи дружби та співробітництва між Україною та Тунісом. Крім того, під час цієї подорожжі президенти обох країн обговорили низку домовленостей, які стали основою співробітництва у майбутньому. Світ побачили ряд угод про співпрацю в торговельно-економічній та науково-технічній сферах. Протоколом щодо політичних консультацій між МЗС України і МЗС Туніської Республіки від 1 лютого 1993 р., підписаний під час перебування в Тунісі урядової делегації України на чолі з Першим заступником міністра закордонних справ України М. П. Макаревичем, який є важливим

інструментом підтримання політичного діалогу, започаткована практика регулярних політичних консультацій між зовнішньополітичними відомствами обох країн [5, 7].

27–29 червня 1996 р. у Києві був проведений перший раунд політичних консультацій під час перебування делегації МЗС Тунісу на чолі з Державним секретарем МЗС Тунісу (українську делегацію очолював заступник Міністра К. І. Грищенко) [5].

17–18 лютого 1999 р. в Тунісі перебував з офіційним візитом заступник Міністра закордонних справ України О. І. Майданник із метою передачі особистого Послання Президента України Л. Д. Кучми Президенту Тунісу Бен Алі та проведення другого раунду політичних консультацій [5].

В період 4–6 липня 2002 р. відбувся візит Державного секретаря МЗС України Ю. А. Сергєєва до Туніської Республіки з метою проведення третього раунду політичних консультацій у відповідності до підписаного в 1993 р. Протоколу між зовнішньополітичними відомствами обох держав щодо політичних консультацій. До складу української делегації в ході зазначеного візиту входили також Державний секретар Міністерства охорони здоров'я Ю. В. Поляченко, заступник Державного секретаря Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції В. О. Безрученко. Туніську делегацію при проведенні політичних консультацій очолював Державний секретар МЗС Тунісу Юсеф Мокаддем [5].

Договірно-правову базу відносин України та Тунісу складають 10 двосторонніх угод (2 – міждержавні, 4 – міжурядові, 4 – міжвідомчі), які були укладені від дня встановлення диплома-тичних відносин між обома країнами [1, ст. 23].

Політичні взаємовідносини між Україною та Тунісом розвиваються в позитивному руслі, не загрожують втратою незалежності будь-якої із сторін, а лише забезпечують гармонійний розвиток. Те, що співпраця в сфері політики відбувається лише в усній формі, шляхом проведення консультацій чи спільних зустрічей, безумовно є недостатньою умовою налагодження тісних стосунків, проте перспективи на майбутнє не дозволяють опускати руки, і, можливо, за рядом політичних консультацій послідує ланцюжок нових договорів.

В 1993 р. було підписано Угоду про торговельно-економічне співробітництво, а набула чинності вона у 1994 р. В угоді зазначалося, що сторони, які її підписують, тобто Україна й Туніс зобов'язуються підтримувати дружні відносини у сфері економіки, всіляко сприяти поглибленню цих взаємозв'язків. Крім того, уряди обох країн визначали пріоритетним встановлення рівних можливостей для розвитку економічних відносин та торгівлі, як в Україні, так і у Тунісі. Також сторони домовилися всіляко сприяти організації ярмарків, виставок, технічних та економічних семінарів. У статті 10 встановлювалося право на відкриття торговельно-економічних представництв: «Договірні Сторони дозволятимуть своїм компаніям, підприємствам та установам, які займаються торговельно-економічною діяльністю, відкривати представництва на території одна одної та створюють сприятливі умови для їх нормального функціонування відповідно до чинних в кожній з країн правил» [10]. Термін дії угоди встановлювався п'ятьма роками, автоматично продовжувався, якщо у сторін не виникатимуть певні претензії одна до одної.

Українсько-туніські торговельно-економічні відносини включно до 2010 р. відзначалися нарощуванням двостороннього товарообігу (з деякими незначними коливаннями товарообігу в 2007 р.). У 2009 р. внаслідок негативного впливу світової фінансової кризи відбулось значне падіння обсягів двосторонньої торгівлі (на 60%), у зв'язку із чим, Туніс, який за підсумками п'яти останніх років був одним із найбільших торговельних партнерів України в Африканському регіоні (у 2010 р. 3-є місце за обсягами українського експорту після Єгипту та Нігерії) посів лише 5 місце (після Єгипту, Алжиру, Нігерії та Лівії) за обсягами товарообігу й експорту [8].

За даними української статистики, у січні–листопаді 2010 р. обсяг експорту української продукції до Тунісу становив 204 млн. 319 тис. дол. США, а імпорту – 3 млн. 367 тис. дол. США (позитивне сальдо торговельного балансу – 200 млн. 951 тис. дол. США) [1, ст. 33].

Як зазначив В. В. Макух у своїй статті «України та країни Магрибу: перспективи розвитку співробітництва»: «Торговельно-економічному співробітництву між Україною і Тунісом сприяють як зручність морського та авіаційного сполучення, так і близькість інтересів у політичній, економічній, науково-технічній, культурній сферах» [1]. З цим твердженням важко не погодитися, адже морський та авіаційний шляхи сполучення зараз виходять на перше місце на світовому економічному ринку, а про наміри тісного співробітництва України й Тунісу не одноразово зазначалося представниками обох держав.

Туніс вважають «діловими воротами» Північної Африки, його споживчі ринки необмеженими, а економічні можливості невичерпними. Тому мати такого економічного партнера для України безумовно є великим плюсом на шляху до завоювання українськими товарами світового ринку. Безумовно, не потрібно забувати про те, що як експорт, так й імпорт на сьогоднішній день є не значними й складають до 5% загального товарообігу обох держав. Подальший, більш інтенсивний розвиток торговельно-економічного співробітництва залежить лише від волі Україну та Тунісу, їх економічних і торговельних можливостей. Перспективним продуктом для торгівлі між Україною та Тунісом може стати ячмінь, у зв'язку із збільшення поголів'я рогатої худоби та виробництвом нових продуктів харчування з ячменю.

Як відзначив Надзвичайний і Повноважний Посол, між Україною та Тунісом дуже хороші політичні стосунки, але економічні відносини потрібно розвивати. «Обсяг українських інвестицій в Туніс невеликий і складає менше 1 млн. доларів. У нас працює тільки три українські підприємства. Це практично нічого порівняно з європейськими підприємствами, яких є близько 3,5 тисяч, наша головна мета – активізувати взаємовигідні відносини між бізнесменами обох країн, тому ми є відкритими для будь-якої форми співробітництва з Україною», – зазначив він [12].

Розвиток торговельно-економічних взаємовідносин між Україною та Тунісом на сьогоднішній день є не значним. Порівняно невелику частину в економіці Тунісу займають українські товари, як і товари туніської промисловості в Україні. Негативним є також той факт, що співробітництво відбувається в основному у вузькому колі товарообігу та послуг, не охоплюючи всіх галузей економіки. Працювати є над чим, проте великим плюсом є те, що як і представники Уряду України, так і туніська влада налаштовані

всіляко посилювати торговельно-економічну співпрацю та сприяти розвитку спільного виробництва.

У грудні 1993 року було підписано угоду про науково-технічне співробітництво. Угода складалася з восьми статей і преамбули, в якій чітко простежується паралель між розвитком наукових взаємовідносин та економічних, і зазначається, що посилення наукових зв'язків сприятиме розвитку економічної сфери. Зокрема, у статті 2 зазначалося, що: «Договірні Сторони будуть сприяти розвитку співробітництва, що включає такі форми:

- а) виконання спільних науково-дослідницьких проектів, обмін їх результатами, а також вченими і спеціалістами, що беруть участь в реалізації цих проектів;
- б) проведення спільних наукових конференцій, семінарів, виставок та інших заходів, а також організація курсів навчання і стажування;
- в) обмін науковою, науково-технічною інформацією та документацією;
- г) створення спільних науково-технічних центрів і творчих колективів» [11].

Впродовж останніх років активно проводиться співпраця в сфері обміну студентами вищих навчальних закладів України та Тунісу. Зокрема, уже в 2010 р. Україна виділила 10 місць із забезпеченням державною стипендією для студентів із Тунісу. На сьогоднішній день, за даними посольства Тунісу, в Україні навчається близько 900 студентів, переважно на технічних і фармацевтичних спеціальностях [4]. Щорічному збільшенню кількості туніських студентів у Вищих навчальних закладах України сприяє періодичне проведення в країні відповідних заходів, присвячених ознайомленню майбутніх абітурієнтів із потенціалом України у сфері освіти та науки. Зокрема, з метою популяризації серед туніської молоді переваг здобуття вищої освіти в Україні Посольство спільно з Міністерством освіти і науки України провело у липні 2010 р. виставку «Вища освіта в Україні 2010» [4].

Україна та Туніс активно співпрацюють не лише на землі, але й на небі, у повітряному просторі. Зокрема, в тому ж таки грудні 1993 р. було підписано Угоду про регулярне повітряне сполучення [9].

Розвиток наукового співробітництва є стратегічною метою обох держав. Всіляко заохочується проведення наукових консультацій та семінарів між Тунісом і Україною. Чималу роль у розвитку технічного співробітництва відіграють домовленості в повітряному просторі. Адже, при нестабільній ситуації, яка на сьогоднішній день склалася у світі, для кожної країни важливо мати сильного партнера в сфері повітряного сполучення.

Перспективним напрямком у розвитку культури та спорту є забезпечення обміном кваліфікованими кадрами цих галузей, проведення круглих столів, а також спільних тренувань й інші.

За сприяння Посольства влітку 2009 р. було організовано поїздку делегації туніський дітей до Міжнародного дитячого центру «Артек» для участі у Восьмому Міжнародному дитячому фестивалі «Змінимо світ на краще!». Наразі опрацьовується питання щодо налагодження співпраці української скаутської організації з туніською скаутською організацією «Scouts Tunisiens».

Туніські спортивні команди вже неодноразово приїжджали до України з метою тренувань та участі в різноманітних міжнародних турнірах. Зокрема, 19 лютого 2010 р. до Києва прибула туніська жіноча команда зі спортивної боротьби, щоб взяти участь у міжнародному турнірі, організованому під егідою Асоціації спортивної боротьби України. Туніська делегація складалася з 8 осіб: 5 спортсменок-учасниць турніру, голови делегації Пана Самі Джелаї, тренера та судді Пана Хеді Манаї. Команда пробула в Києві два дні й успішно виступила на змаганнях. Молода спортсменка з Тунісу Амрі Марва зайняла третє місце у категорії 55 кілограм. В цілому гості залишилися задоволені своїм виступом та планують взяти участь у змаганнях 2011 р. [2].

У 2013 р. в Україні з'явився новий друкований орган азербайджанської діаспори. У Києві в стінах Міжрегіональної Академії управління персоналом (МАУП) відбувся захід, присвячений відкриттю нової громадської організації, що отримала назву туніська діаспора «Дар Туніс», що у перекладі з арабської означає «Дім Тунісу». Першим головою туніської діаспори став Маттус Софіан, який вже понад 20 років проживає в Україні [13].

Базою для розвитку співпраці в галузі туризму є відповідна Угода між Держкомітетом України по туризму і Міністерством туризму та ремісництва ТР, що підписана 7 квітня 1995 р. У 1999 р. в Тунісі була організована виставка творів українських художників. Український симфонічний оркестр «Київські солісти» взяв участь у XIV міжнародному музичному фестивалі, який відбувся в туніському місті Ель Джем. У липні 2003 р. трупа Київського Національного театру опери і балету ім. Т. Г. Шевченка взяла участь у міжнародному фестивалі оперних театрів «Карфаген 2003». Що стосується відносин в галузі спорту, то у Тунісі працювали та працюють українські тренери з багатьох видів спорту (спортивна гімнастика, боротьба, гандбол тощо), здійснюються поїздки спортивних команд для тренувань. Подальший розвиток співробітництва між Україною і Тунісом у галузі освіти, культури, спорту, охорони здоров'я пов'язується з підписанням відповідних угод, які знаходяться в стадії завершення опрацювання [1, с. 24–25].

Географічна близькість сприяє поглибленню відносин між Україною та Тунісом. Проте, віддаленість ментальностей обох народів, традицій, які різняться в європейському й африканському суспільствах стають перешкодою для розвитку духовних взаємозв'язків. Хоча Туніс на сьогоднішній день значно європеїзувався, говорити про зближення духовних, моральних і національних цінностей між Україною та Тунісом ще рано.

Якщо окремо окреслити кожну із галузей співпраці, то слід зазначити, що найперше Україна й Туніс встановили взаємозв'язки у політичній сфері, підписавши ряд Угод та Протоколів, а також розвиваючи практику проведення спільних політичних консультацій. Вслід за розвитком політичної співпраці значних обсягів набрали торговельно-економічні взаємовідносини, в основному в аграрній та хімічній галузі, а також – у сфері обміну послугами. Науково-технічне співробітництво забезпечується спільними діями у проведенні наукових досліджень, консультацій, круглих столів. Особливо стрімко на початку ХХ ст. почало розвиватися співробітництво в культурній та спортивній сфері.

Україна і Туніс – такі далекі, й водночас такі дружні, і нехай, ця дружба поки що лише на папері, сам факт залишається фактом, процес розпочато і зупинитися на досягнутому не збирається ні одна із сторін. Не одноразово представники урядів України та Тунісу зазначали, що їх спільна діяльність є вираженням інтересів обох держав, і ні в якому випадку це не суперечитиме суверенності та незалежній політиці одна одній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Макух В. В. України та країни Магрибу: реалії та перспективи / В. В. Макух. – Одеса: Фенікс, 2010. – 244 с.
2. Візит до Києва туніської команди зі спортивної боротьби. – Режим доступу: http://www.tunisia.org.ua/news/equipe_de_lutte/
3. Договірньо-правова база між Україною і Тунісом. – Режим доступу: <http://tunis.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tn/legal-acts>
4. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною і Тунісом. – Режим доступу: <http://tunis.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tn/culture>
5. Політичні відносини між Україною і Тунісом. – Режим доступу: <http://tunis.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tn/diplomacy>
6. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Туніською Республікою. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/788_007
7. Протокол щодо політичних консультацій між Міністерством Закордонних Справ України і Міністерством Закордонних Справ Туніської Республіки. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/788_008
8. Торговельно-економічне співробітництво між Україною і Тунісом. – Режим доступу: <http://tunis.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tn/trade>
9. Угода між Урядом України та Урядом Туніської Республіки про регулярне повітряне сполучення. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU93620.html
10. Угода між Урядом України та Урядом Туніської Республіки про торговельно-економічне співробітництво. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/788_002
11. Угода про науково-технічне співробітництво між Урядом України і Урядом Туніської Республіки. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/788_004
12. Україна й Туніс розвиватимуть економічні відносини. – Режим доступу: <http://www.uspp.org.ua/news/586.ukraina-ta-tunis-rozvivatimut-ekonomichni-vidnosini.htm>
13. У Києві з'явилася нова арабська діаспора. – Режим доступу: <http://umma.ua/uk/news/ukraine/2013/06/14/20230>

Ткаченко І.

Науковий керівник – доц. Костюк Л. В.

ОСНОВНІ ВІХИ ВНУТРІШНЬОЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЖОНА КЕННЕДІ (1961-1963 РР.)

США – одна із найвпливовіших країн світу. Пройшовши шлях від рабів до світового гегемона, американці довіряли свою долю то демократам, то республіканцям, які змінювали один одного на посту президента. Однією із найяскравіших постатей у свідомості не лише жителів США, а й усієї світової громадськості був та залишається Джон Кеннеді – 35-й президент, який, незважаючи на короткий термін перебування при владі, увійшов у світову історію, закарбувавши своє ім'я в пам'яті мільйонів. У внутрішній політиці сповідував курс «нових рубежів», та чималу увагу приділяв зовнішнім відносинам, вважаючи, що більш пріоритетним є збереження цілісності країни та її авторитету на міжнародній арені, чим прийняття того чи іншого закону або ж його фіаско. Це згодом позначилося на більш активній зовнішній, чим внутрішній політиці президента. Ще до того, як очолити країну, Дж. Кеннеді чітко окреслив для себе, що найважливішим є поєднання світової гегемонії США з покращенням внутрішнього життя в країні.

Чимало праць написано істориками, в яких розкрито не лише політичний портрет та особливості діяльності адміністрації президента, але й передано раніше не відомі сторінки історії США. Зокрема, Ю. Хайдекін у праці «Американские президенты: 41 исторический портрет от Джорджа Вашингтона до Билла Клинтона» аналізує діяльність президентів США, особливу увагу приділяє як внутрішній, так і зовнішній політиці Дж. Кеннеді [1, с. 455-475]. Н. Бабін у своїх статтях розкриває зовнішньополітичну діяльність президента [2, с. 63-66], [3, с. 34-40]. О. Іваницька подає ґрунтовний виклад історії країн Європи та Америки нового часу, розглядає одне із найважливіших питань внутрішнього життя країни в роки президентства Кеннеді – негритянське, зупиняється на особливостях економічного розвитку та міжнародного співробітництва [8, с. 74-76]. Т. Бравну належить ґрунтовна праця з історії США, в якій він передає основні події, які пережили американці [4, с. 744-754]. А. Громико аналізує 1036 днів президентства, наводить цитати та зупиняється на найцікавіших моментах перебування Дж. Кеннеді при владі [7]. Ю. Барішнікова окреслює зовнішню політику США в Колумбії [5], а Н. Фабрика досліджує вплив США в Ірані [10, с. 112-118]. Загалом, науковці особливо увагу приділяли дослідженню історії США в цілому, та окремим подіям зовнішньополітичного курсу, зокрема.

Мета дослідження: проаналізувати основні віхи внутрішньої та зовнішньої політики президента Кеннеді, окреслити коло питань, які йому вдалося вирішити та віднайти зв'язок між внутрішньої та зовнішньої діяльністю.

В інавгураційній промові 20 січня 1961 р., яку Дж. Кеннеді сформулював разом зі своїм блискучим референтом Т. Соренсеном чітко проявилися турботи і амбіції президента. Він призивав до життєвої сили американську націю, яка покликана, на його думку, для захисту свободи: «весь світ має знати, що американці заплатять будь-яку ціну, винесуть будь-який тягар, підтримають будь-якого друга і протистоять будь-якому супротивникові». Пізніше постійно цитованою фразою: «не питай, що може зробити для Тебе Твоя країна, а запитай, що Ти можеш зробити для Твоєї країни» – Дж. Кеннеді закликав кожного зі своїх співвітчизників взяти на